

Romlott húst a munkásoknak ⁽¹⁾

Anomáliák az üzemi étkeztetésben az 1950-es években

Az '50-es években a kényszervágott, s azután elkobzott húst vagy annak egy részét azoknak juttatták, akik a rendszer bázisát képezték, a munkásoknak és a szegényparasztoknak. Az alábbi források egy ilyen esetet, és az azt követő vizsgálatot mutatják be. Az elkobzott húst kubikusoknak szánták, annak azonban már az átvétel pillanatában szaga volt, mert nagy volt a hőség, és a disznóvágás óta akkor már kb. 12 óra telt el. Másnap ezt adták ebédre a kubikusoknak, akik közül többen kidobták, mert nem tudták megenni.

Az élelmiszerellátás nehézségeinek gyökerei

Az élelmiszerellátás akadozása Magyarországon a háborús gazdálkodás miatt már a II. világháború első időszakában elkezdődött. Az ellátás nehézségeit mutatta, hogy 1940-től az élelmiszertermelés és kereskedelem megszervezését tárca nélküli közellátásügyi miniszter vezette. 1940-től a közellátásügyi miniszter maga jelölhette ki a különböző szabadon forgalmazható nyersanyagok és egyéb árucikkek nagykereskedőit (szén, bőr stb.). Ez a jogosultság idővel szinte minden árucikkre kiterjedt, 1941 decemberében a minisztertanács határozata értelmében a bor, sör és szeszszesital nagykereskedést is hatósági engedélykötelesség alá vonták. Az év folyamán minden törvényhatóságnak létre kellett hoznia saját Közellátásügyi Hivatalát. Ezeknek a hivataloknak pontos nyilvántartást kellett vezetniük az összes iparijogositvány-birtokos, nagykereskedő, elosztó és egyedárus személyéről és származásáról, valamint az általuk forgalmazott termékekről.

A jegyrendszer bevezetésére már a háború időszakában sor került. Az élelmiszerellátásban a legsúlyosabb helyzet Magyarországon a háborús cselekményeket követően, 1944 végére és 1945 elejére alakult ki.

Az Ideiglenes Nemzeti Kormány a helyzet súlyosságának beismeréseként létrehozta a közellátásügyi tárcát, vagyis az 1944. december 22-én kinevezett miniszter, Faragho Gábor, már nem tárca nélküli miniszterként működött. (Faragho Gábor csendőrtábornok volt egyébként az előzetes fegyverszüneti delegáció egykori vezetője.)

1945-ben több miniszterelnöki rendelet is foglalkozott a közellátás ügyével (295/1945. M.E. számú rendelet, 820/1945. M.E. számú rendelet és a 4040/1945. M.E. számú rendelet). A 295/1945. M.E. számú rendeletben a közellátásügyi miniszter a fejadagok csökkentéséről rendelkezett, s az ostromállapotokat mutatja, hogy a közellátásbiztosítási biztositása alatt ekkor nem csak a polgári lakosság ellátását értették, hanem a Vörös Hadsereg és a Magyar Honvédség ellátását is. A 820/1945. M.E. számú rendelet a hiánygazdálkodás következtében kialakult feketézés miatt elterjedt közellátási bűncselekmények megtorlásáról rendelkezett, míg a 4040/1945. M.E. számú rendelet már az élelmiszeripari termények, termékek, élő és vágott állatok beszolgáltatását is kötelezővé tette, s e termékek után az állam a közellátásügyi miniszter által meghatározott hatósági árat volt köteles fizetni. A beszolgáltatás alól kibújni próbálkozókat a rendelet szigorúan büntette.

A korabeli élelmiszerellátásnak a leggyengébb pontja a hús- és hentesárak megtermelése és elosztása volt. A frontvonalnak az ország területén történt végigvonulása ugyanis óriási kárt és pusztulást okozott az állatállományban. A közellátásügyi miniszter 10.003/1944. K.M. számú rendelete a sertésforgalmának és levágásának a szabályozásáról címet viselte, és a kényszervágás különféle eseteit leszámítva megtiltotta a 100 kg alatti testsúlyú állatok levágását. A fenti K.M. rendelet kilátásba helyezte a korábbi, mindenre kiterjedő országos közellátásügyi nyilvántartásoknak a rendbehozatalát, amelyek háborús cselekmények miatt zilálódtak szét. A közellátásügyi miniszternek e rendelet alapján joga volt annak meghatározására, hogy az egyes községekben, városokban mennyi élőszulynak megfelelő sertés szabad levágni közfogyasztásra. A magánfogyasztásra annak sertésvágások csak saját hizlalású sertés esetén volt megengedettek, de ezekben az esetekben a tulajdonos csak annyi húsárut tarthatott meg, amennyi nem haladta meg a háztartás fejadag szerint számított félévi szükségletét, személyenként legfeljebb 5 és fél kg-ot.

Egy további 10.030/1945. K.M. rendelet a szarvasmarha, bivaly, borjú és juh forgalmát és levágását is a fentieknek megfelelő szigorral szabályozta.

Az élelmiszerforgalom és elosztás drákói szabályozottsága egy év elteltével sem vesztett szigorából, s ezért 1946-ban sem szűnt meg az élelmiszerek elosztását szabályozó jegyrendszer. A háborús károk mellett hozzájárult ehhez az 1945-ben a nagybirtokrendszer megszüntetéséről és földműves nép földhözjuttatásáról szóló törvény megalkotása (1945. évi VI. törvény), amelynek következtében a jól működő mezőgazdasági nagyüzemek helyett felszabdalt földbirtokokon vagy kis parcellákon gazdálkodó és teherhiánnyal küszködő földművesek termeltek meg az élelmiszert a közellátás céljára. Természetesen ennek hatékonysága jóval alacsonyabb volt, mint amit korábban a nagyüzemi gazdálkodás mellett el lehetett érni.

A közellátásügyi miniszter 11.440/1946. K.M. számú rendelete szabályozta a továbbiakban is alkalmazandó élelmiszer-jegyrendszert. Budapesten és környékén a korábbi szabályozást hagyta érvényben, de vidéken hatósági élelmiszerjegyeket, általános közellátási élelmiszerjegyeket és különféle liszt- és kenyérpótlókat vezetett be. Az igényjogosultakat ellátatlanokra és önellátókra osztotta, a nehéz testi munkások és a terhes, szoptató anyák részére kenyér- és élelmiszerpótlókat kiutalását tette lehetővé.

A korábbi, 1945-ben kiadott miniszterelnöki rendeleteket 1947-ben egy még szigorúbb, a közellátás biztosítása tárgyában kiadott 3.440/1947. M.E. rendelet váltotta fel. Ennek a rendeletnek az alapján lehetővé vált, hogy attól a gazdálkodótól, aki „saját hibájából” nem tett eleget beszállítási kötelezettségének, a háztartási és gazdasági szükségleten felüli terménykészletet is elkobozzák. Sőt, abban az esetben, ha a gazdálkodót terhelő beszállítási kötelezettség kiegyenlítésére ez sem volt elegendő, a közellátásügyi miniszter esetenként – helyszíni külön vizsgálat után – a terményelkobzást a beszállítási kötelezettség mértékéig, a háztartási és gazdasági szükségletre tekintet nélkül is elrendelhetette. A közellátásügyi miniszter e rendelet alapján a beszállítási kötelezettség alá nem eső mezőgazdasági termények, termékek, állatok és általában a közellátás céljára szükséges élelmiszerek forgalmát is szabályozhatta. A szabályozás voltatlansága odáig ment, hogy a különböző osztályokban sorolt vendéglátóipari egységek, vendéglők ételáraként szereplő árakat is pontosan előírta.

A Közellátásügyi Minisztérium a közellátásügyi miniszteri állás megszüntetéséről és az Országos Közellátásügyi Hivatal szervezéséről szóló 1947. évi XXXV. törvény alapján szűnt meg, ill. alakult át hivattalá. A törvény szerint a közellátásügyi miniszter teendőit valamint a megszervezett Országos Közellátásügyi Hivatal felügyeletét is a földművelésügyi miniszter látta el.

A magánfogyasztás korlátozása

A hús- és hentesárak ellátásával kapcsolatos elhúzó nehézségeket mutatja, hogy a sertésforgalmát és levágását szabályozó 1944-es (100.003/1944. K.M. számú) rendeletét 1948-ban felváltotta a 102.730/1948. K.H. számú rendelet. A rendeletet már a földművelésügyi miniszter bocsátotta ki, s a benne szereplő szabályozás a Közellátásügyi Minisztériumnak az Országos Közellátásügyi Hivatallal szerveződését vetítette előre. Pontosította a közfogyasztás és a magánfogyasztás fogalmát, s korlátozta a 100 kg-nál nagyobb súlyú sertések forgalmazását. A sertések levágását sertésvágási engedélyhez kötötte. Megállapította, hogy a sertések iparszerű hizlalásához az Országos Közellátásügyi Hivatal engedélyre van szükség. Az élőállat forgalmazás államosságának első lépése volt a Kül- és Belforgalmi Állattértek Rt. (Külbárt) létrehozása, amelynek a rendelet kizárólagos monopóliumot adott például a bérhizlalásra. A rendelet a magánfogyasztókat még kedvezőtlenebb helyzetbe hozta, mint az 1944-es rendelet, mert kimondta, hogy a „polgármester magánfogyasztás céljára történő sertésvágáshoz sertésvágási engedélyt csak annak adhat, aki a vágástól számított egy évre a háztartásához tartozó személyek zsírellátásáról lemondott.” A rendelet 6. számú melléklete egyébként pontosan megadta, hogy a magánfogyasztásra vágott sertések után mennyi zsír kell beszállítani, amit ez a táblázat a háztartásban élő személyek számához képest arányosan állapított meg. Ha egy háztartásban három, vagy annál kevesebb személy élt, úgy csak egy sertés levágására volt lehetőség, s minden további három háztartásban élő személy után engedélyezte további egy sertés levágását, de természetesen a beszállítandó zsírmennyiség meghatározásával együtt. A rendelet a zsírbeszolgáltatási kötelezettség teljesítésének ellenőrzését a sertés vágásának helye szerint illetékes községi elöljáróság vezetőjére (polgármester) bízta.

A közellátás jegyrendszer útján történő működtetése 1948-ban is fennmaradt, sőt az Országos Közellátásügyi Hivatal kebelén belül a 900/1948. Korm. számú rendelettel felállították az Országos Közellátási Jegyközpontot is, ami a jegyek és utalványok előállításán és elosztásán túl a fogyasztók (iparosok, kereskedők, vállalatok és üzemek) által beváltott ételminizjegyek elszámoltatásával kapcsolatos teendőket is ellátta.

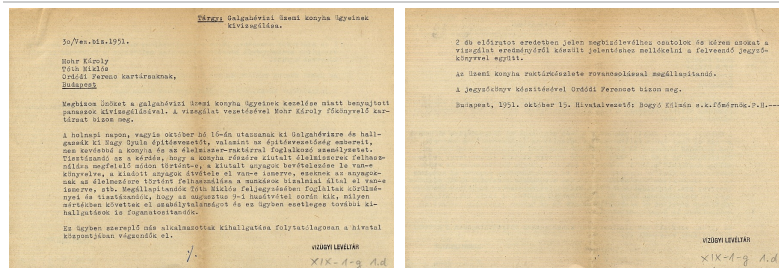
A háborús gazdaságok alatt és után folyamatosan működő jegyrendszer 1949. szeptember 1-jén szüntették meg, de a mezőgazdasági ágazat rossz működése és a nehézipar erőltetett fejlesztése miatt elvonások (export) következtében 1951. január 1-jétől ismét be kellett vezetni.

Az ételminizjegyek beszerzésének nehézségei hozzátartoztak a mindennapokhoz a háború utáni, majd az '50-es évek elejének Magyarországon is. Az 1950 végén felállított Étellemezési Minisztérium közös irányítás alá vette a közétellemezést, a begyűjtést, sőt még az ételminizjegyek irányítását is. Hogy az ételminizjegyek bonyolultsága még jóval a jegyrendszer végleges felszámolását követően is megmaradt, mutatja az a tény, hogy 1952 januárjának első napjaiban az Étellemezési Minisztérium egy ügykörének leválasztásával létrehozták a Begyűjtési Minisztériumot, ami egészen 1956 végéig fennállt. A vízügyi szervek az említett minisztériumoktól függetlenül a Földművelésügyi Minisztérium felügyelete alá tartoztak, de az országban ekkor tapasztalható kaotikus ételminizjegyek előállítását követően e szektor dolgozói is nehezen jutottak hozzá az alapvető ételminizjegyekhez. Hogy mindez milyen konkrét történésekhez vezetett, azt jól példázza az alábbi iratanyag alapján rekonstruálható eset.

Feljelentés az üzemi konyhán

A Földművelésügyi Minisztérium budapesti Kulturmérnöki és Belvízrendező Hivatala a galgahévízi mederjókbarhelyezési munkálatok dolgozói részére 1951 augusztusának elején üzemi konyhát állított fel.

A galgahévízi konyha szakácsnője özv. L. Istvánné volt, aki nem sokkal azután, hogy a beosztásban működését megkezdte, úgy vélte, hogy a konyhai készleteket egyesek dézsmálják, ételminizjegyeket csempésznek ki onnan, s ezért, pusztá félelemből, nehogy őt tegyék a fellépő hiányok miatt felelőssé, unokahúga útján jelentést tett a feltételezéséről a hivatal vezetőjének. B. Kálmán hivatalvezető a feljelentést követően vizsgálatot rendelt el az ügyben.

Vizsgálati megbízás (1951. október 15.)

Jelzete: VKKI-KvVL XIX-1-g 1. doboz B-93-1951

Az FM bizalmas iktatású iratai között talált iratcsomó több szempontból is figyelmet érdemel. Egyrészt fontos kordokumentum, amiből bepillantást nyerhetünk az '50-es évek mindennapjaiba, másrészt pedig szemügyre vehetjük a Rákosi-rendszer működési mechanizmusait, a közigazgatást mindenütt behálózó kollektív ellenőrző szerveket, amelyek még egy viszonylag jelentéktelennek tűnő ügyben is fontos szerepet játszottak. A szakácsnő feljelentése nyomán, október 15-én a hivatalvezető, B. Kálmán egy háromtagú bizottságot kért fel az ügy kivizsgálására, aminek tagjai Budapestről utaztak le a helyszínre. Ahogyan azonban az a 30/Vez. biz-1951. iktatószámú, november 14-én kelt jelentésből kitudnik, a konyha feljelentés előtti, rendes működését is elvileg egy háromtagú bizottság felügyelte, mégpedig a kubikusok étellemezési bizottsága. Azért írom, hogy „elvileg”, mert a gyakorlatban ez a kollektív szerv – legalábbis a jelentés szerint – nem végezte el a rá kiszabott ellenőrző feladatokat. Ugyancsak jellemző a Rákosi-rendszer idején mindenütt tapasztalható nagyfokú hierarchizáltság, s az a tény, hogy a döntéseknek általában a legmagasabb szinten kellett megszületnie. Mutatja ezt az a konkrét ügy is. A hivatal üzemi konyhája működésében feltárt hiányosságok és szükségessé vált elmarasztalások ügyében az FM budapesti Kulturmérnöki és Belvízrendező Hivatal vezetője nem mert dönteni, ezért a minisztérium illetékes főosztályvezetőjéhez küldött jelentését az alábbi kérdéssel zárta le: „Fent előadottak után kérek döntést arra nézve, hogy az ügyet saját hatáskörömben intézzem-e el pénzbírság kiszabásával, avagy fegyelmi eljárás lefolytatására van-e szükség?”

Feljegyzés

Bogyó Kálmán hivatalvezető kartárs részére.

A galgahévízi üzemi konyháról beérkezett panaszok kivizsgálására a fent nevezett kartárstól azt a megbízatást kaptam, hogy utazzak ki a helyszínre és az elhangzott panaszokat vizsgáljam ki.

Ezen megbízatást 1951. évi ^{október} szeptember hó 5-én végrehajtottam és a következőket állapítottam meg:

Galgahévízen augusztus elején beindult üzemi konyhának illetékes Tanács kiutalt nagyobb mennyiségű marhahúst. Ugyancsak 1951. évi augusztus 9-én pénteken a galgahévízgyőrki Tanács tájékozatlansága folytán 47 kiló sertéshúst, melyen a szalonna is rajta volt ismét kiutalt a galgahévízi dolgozók részére, illetve üzemi konyhájának. Megállapítottuk, hogy ezen a napon /augusztus 9. csütörtök/ a hivatal személygépkocsijával Szalmássy Ede főmérnök kartárs, valamint Bagi Máté személyügyi előadó éppen az üzemi konyha látogatásánál volt, amikor a jelzett sertéshúst átszállították. Az építésvezetőség elkövette azt a hibát, hogy nem tájékoztatta a győrki Tanácsot, hogy már kiutalás történt és így a második kiutalást olyan helyre irányította volna, ahol a dolgozók egyáltalán nem részesültek semmiféle kiutalásban.

A második hiba az volt, hogy miután a dolgozók részére utalták ki és félős volt, hogy nagyobb mennyiségű hús nem-e romlik meg, így azt a dolgozók között kiosztották volna.

Kihallgatott illetékes tanúk egybehangzóan azt vallották, hogy az üzemi konyha részére a 47 kg sertéshusból 33 kg-ot használtak fel, a személygépkocsi megvárta az estét, este napszámosok a 14 kg sertéshúst átszállították az építésvezetőség irodájára mondván, hogy a budapesti dolgozóknak viszik, ezt elosztották maguk között Szalmássy Ede főmérnök, Nagy Gyula technikus és Bagi Máté személyügyi előadó.

A leghatározottabban megállapítható, hogy a dolgozóktól elvont 14 kg sertéshussal megkárosították a dolgozókat, akkor, amikor vannak munkahelyeink, ahol éheznek a dolgozók.

A további lépéseket kérem a hivatalvezetőt tegye meg.

Budapest, 1951. évi október hó 5-én.

Tóth Miklós s.k.
technikus

VIZÜGYI LEVÉLTÁR

XIX-1-g Ad.

Első vizsgálat (1951. október 5.)

A rendelkezésre álló iratok alapján az alábbiakban megkísérlem az elmarasztalás tárgyát képező ügyeket rekonstruálni.

1.) 1951-ben az élelmiszer ellátás területén a problémák már országos szinten voltak érzékelhetők. Nem pusztán csak húshiányról volt szó, mert az 1951. október 5-én T. Miklós, technikus által készített feljegyzés szerint is: „vannak munkahelyeink, ahol éheznek a dolgozók.” A komoly ellátási nehézségek közepette a sérült vagy beteg állatokat is levágták, ezeket az eseteket nevezték kényszervágásoknak, s az ezután elkobzott húst vagy annak egy részét azoknak juttatták, akik a rendszer bázisát képezték, a munkásoknak és a szegényparasztoknak. Jelen esetben az elkobzott húst a kubikusoknak szánták. A húsert Gy. Ferencet küldték át Hévízgyőrre, ahol átvette a kényszervágásból származó húst. Az átvételre felkínált hús túl sok volt, de a malacot egészben kínálták fel, annak felvágására, kisebb mennyiség elszállítására nem volt lehetőség. Ráadásul a húsnak már az átvétel pillanatában szaga volt, mert nagy volt a hőség és a disznóvágás óta akkor már kb. 12 óra tel el. (Jégszekrényrel az átvételi helyen nem rendelkeztek, és Galgahévízen sem volt hűtőberendezés.) A hús egy részét, annak Galgahévízre érkezését követően megfőzték, és másnap ezt adták ebédre a kubikusoknak, akik közül többen kidobták, mert nem tudták megenni a szaga miatt. A fejadagokra osztás után is megmaradt a húsból mintegy 12-14 kg. Ezt a mennyiséget másnap a hivatali dolgozók között osztották szét, mert már további szállítást a hús nem bírt volna ki. N. Gyula vezető technikus, aki a megmaradt hús szétosztásáról döntött, később azért marasztalták el, mert „nem gondoskodott a kiutalt felesleges húsananyagok a többihez hasonló módon való tartósításáról.” Sz. Ede főmérnöknek pedig azt rótták fel, hogy „a fölöslegesnek mutakozó húsmennyiséget még aznap nem irányította át más munkahelyre (pl. a kb. 30-40 km-re eső Tápióságra), noha a gépkocsi kéznél volt.”

2.) A másik inkriminált ügyben a galgahévízi üzemi konyháról a Mátraszőlőre kirendelt N. Gyula és Sz. Ede a saját ellátásuk érdekében kölcsönkértek egy kg zsírt, egy kg cukrot, egy kg tarhonyát és négy kg lisztet. Mátraszőlőre való megérkezésükkor a helyi építésvezetőség közölte velük, hogy ottani tartózkodásuk ideje alatt semminemű élelmet nem tud számukra biztosítani, ráadásul a község a beszolgáltatások elmulasztása miatt közforgalmi zárlat alatt van. A galgahévízi üzemi konyháról történő élelmiszerkölcsönzés gondolata ilyen körülmények között született meg. A kölcsönvevők a konyhai alkalmazottakkal szemben azt állították, hogy a kölcsönkért élelmiszereket természetben visszaszolgáltatták.

3.) A harmadik ügy, a szombati napon váratlanul kiutalt szalámi elosztásának körülményei miatt robbant ki. Özv. L. Istvánné állítása szerint öt rúd szalámit utaltak ki a galgahévízi üzemi konyha számára. N. Gyula ezzel szemben azt állította, hogy tíz kg-ot. N. Gyula értesülése megbízhatóbb, mivel állítása szerint özv. L. Istvánné azon a napon nem tartózkodott a munkahelyén, ráadásul a konyhai kimutatások is tíz kg-ról szólnak. Özv. L. Istvánné szerint a szalámi nem osztották ki, hétfőn mégis csak egy rudat talált meg, amit ledarálva belefőzött a dolgozók levesébe. N. Gyula szerint a szalámikat még szombaton szétosztották a dolgozók között, és az egy rúd valóban megmaradt, de csak azért, mert azt már nem lehetett volna olyan sok ember között igazságosan szétosztani, így célszerű volt azt a hétfői ebédre belepírtani.

30/Vez.biz.-1951.

Tárgy: Galgahévízi Üzem-konyha
Ügyének kivizsgálása.
Mell.: 5 db eredeti jkv. és 5
db. másolati jkv.

Bogó Kálmán Hivatal vezető főmérnök kartárának

B u d a p e s t .-

Fenti szám alatt kiadott megbízásnak elég téve a Galgahévízi Üzem konyha ügyeit a helyszínen kivizsgáltuk. Nagy Gyula építésvezetőt, és a konyha embereit az ügyre vonatkozóan kihallgattuk. Vallomásaikat jegyzőkönyvbe foglalva esatoitan felterjesztjük.

Megállapítottuk, hogy a konyha részére kiutalt élelmiszerek szabályszerűen be vannak vételve az élelmiszerrel vezetett elszámolásba, és a konyhának esetenként kiadott anyagok az említett naplóban ugyancsak szabályszerűen kiadásba van helyezve a munkáltszámának megfelelő mennyiségben. Megállapítottuk azt, hogy a kiadott anyagok átvétele a kiadási naplóban vagy akár más átvételi jegyen a konyha részéről elismerve nem lett, sem a dolgozók által megbízott bizalmi által sem. Megállapítottuk még azt is, hogy a kubicusok megbízottai nem ellenőrzik az élelmiszer menétét. Ezekre való tekintettel javasoljuk, hogy az élelmiszerbizottság beválasztott dolgozók fokozottabb mértékben ellenőrizzék az élelmiszer ügyvitelét, másrészt a konyhának naponta átadott nyers élelmiszer mennyiség átvételét elismerjék a konyha részére átadott kiadási jegyen. Az anyagkiadási jegyek mellékelését kell, hogy kövezzék az élelmiszeri anyag elszámolási naplónak. Egyébként az élelmiszeri napló bevételezési helyesek mert azok eredeti bizonylatok alapján történtek. Az élelmiszerkészleteket megrovincsoltuk, és a naplóban feltüntetett készlet maradványokkal egyezőnek találtuk.

Ugyancsak kihallgattuk az ügyre vonatkozóan Budapesten a Hivatal helyiségében Szalmágy Éde főmérnök és Bagi Máté személyügyi előadó kartárakat, és a kihallgatás során felvett jegyzőkönyveket szintén esatoiljuk.

Budapest, 1951 november hó 14.

.... Mohr Károly s.k. ...
Mohr Károly

..... Tóth Miklós s.k.
Tóth Miklós

... Ordódi Ferenc s.k.
Ordódi Ferenc

ÜZEM LEVÉLTÁR

XIX-1-g 1.d.

Jelentés (1951. november 14.)

A fenti ügyekben N. Gyulát, Sz. Edét és B. Mátét a hivatalvezető elmarasztalta, s őket fejenként 50-50 Ft pénzbírsággal való megbüntetésre javasolta, pedig a vádak aligha voltak megalapozottak. Az első esetben a hús eleve romlottan került Galgahévízre, annak tartósítása, vagy egy másik munkaállomásra történő továbbküldése teljesen értelmetlen lett volna, a munkások egy része már másnap nem tudta azt elfogyasztani. A második esetben a kiküldetésben lévő dolgozók számára csak a konyháról való élelmiszerkölcsönzés jött szóba lehetőségként, hiszen a közforgalmi zárlat alatt álló Mátraszőlősen máshonnan élelmiszert nem tudtak volna beszerezni. A harmadik esetben a konyhai nyilvántartások is N. Gyula állítását támasztották alá.

30/1951.Vez.biz.

Melléklet: 7 db.

FM.Üntözési és Talajjavítási Főosztály Vezetőjének,
Budapest.

A hivatal galgahévízi mederjókorbahelyezési munkáinál munkásai részére üzemi konyhát tart fenn. E.évi október 4-én Molnár Istvánné technikus jelentette, hogy az üzemi konyhán szakácsnői munkát végző nagynénje közölte vele, miszerint véleménye szerint a konyha ügyeinek intézése nem megfelelő. Vannak dolgozók, akik élelmiszereket visznek el onnan.

A kérdés kivizsgálására még az nap megbízást adtam a hivatal gondnokának Tóth Miklósnak, aki egyben a hivatal MDP alapszervezetének titkára is. Vizsgálatának eredménye indokoltá tette bizottság kiküldését és a kérdés részletes megvizsgálását. E bizottság vizsgálata körül készült jegyzőkönyveket másolatban csatolom.

A jegyzőkönyvek szerint a munkahelyre az illetékes községi tanács augusztus hó 8-án a szükségesnél nagyobb mennyiségű húst utalt ki. Mint-hogy tartani lehetett attól, hogy a hús a meleg időben megromlik, annak egy részét a munkahelyen tartózkodó Szalmássy Ede, Nagy Gyula és Bagi Máté átvették és maguk, valamint több dolgozó társuk között, Budapestben, felosztották.

Kitűnik a jegyzőkönyvekből az is, hogy Szalmássy Ede és Nagy Gyula mátraszöllősi tartózkodásuk idejére élelmiszerük biztosítására kölcsönvettek a galgahévízi élelmiszer-raktárból bizonyos mennyiségű élelmiszert és azt felhasználták. Ezeket az élelmiszereket időközben már visszajuttatták.

Mint-hogy véleményem szerint Szalmássy Ede főmérnök, Nagy Gyula vezető technikus és Bagi Máté személyzeti előadó helytelenül jártak el, őket fejenként 50 Ft pénzbírsággal tartom büntetendőnek.

Szalmássy Ede főmérnök helytelenül járt el akkor, amikor a fölöslegesnek mutakozó húsmennyiséget még az nap nem irányította át más munkahelyre /pl. a kb. 30-40 km-re eső Tápóságra, noha gépkocsiai kéznél volt. A munkavezető Nagy Gyula vezető technikus hibát követett el, mert nem gondoskodott a kiutalt felesleges húsnagynak a többihez hasonló módon való tartósításáról. Végül Bagi Máté személyzeti előadó nem járt el helyesen akkor, amikor mint a hivatal központi kiküldöttje elsőnek vetette fel a gondolatot, hogy a feleslegesnek mutakozó húst maguk és a hivatal személyzete között osszák fel. Mulasztást követtek el mindhárman abban is, hogy fenti ügyet annak lebonyolítása után nem jelentették azonnal a hivatal vezetőjének és arról csak - valószínűleg hosszabb suttogás után - feljelentés formájában szereztem értesülést.

Fent előadottak után kérek döntést arra nézve, hogy az ügyet saját hatáskörömben intézzem-e el pénzbírság kiszabásával, avagy fegyelmi eljárás lefolytatására van-e szükség?

Budapest, 1951. november 19.

A Hivatal vezetője:

Bogys Kálmán
/Bogys Kálmán/
főmérnök

VIZÜGYI LEVÉLTÁR

XIX-1-g

A főmérnök jelentése az intézkedésekről (1951. november 19.)

A háromtagú vizsgálóbizottság jelentései alapján mégis a szakácsnői állításainak adott több hitelt a hivatalvezető. Hogy miért is? Ennek talán több oka is van. Egyrészt a „reakciók” keresése miatt fenntartott hisztérikus hangulatban „teljesíteni” kellett: minduntalan szükség volt újabb és újabb leleplezésekre, annak manifestálására, hogy a reakció itt is, ott is felütötte a fejét. Enélkül nem lehetett volna fenntartani a belső ellenséggel folytatott folyamatos harc látszatát. A másik ok: a rendszernek bűnbakokra is szüksége volt. Részben a reakciók elleni harci hangulat fenntartásának igazolásaként, részben pedig azért, hogy senki se érezhesse magát biztonságban. A büntetés egyben a megfélemlítés eszköze is volt. S ha éppen egy bagatell ügyben volt mód a megfélemlítésre, akkor az sem maradt kihasználatlanul. Talán éppen a bagatell ügyek felnagyítása révén volt elérhető nagyobb lélektani hatás. A diktatórikus rendszerek, de olykor sajnos még a demokráciák is – gondoljunk a korabeli Egyesült Államokban éppen ekkor kibontakozó mccarthyizmusra – bevetették, s olykor-olykor talán ma is bevetik a tömeglélektan fegyverét nem mindig jó szándékú céljaik elérése érdekében.

Címkék:

[Földművelésügyi Minisztérium](#) [2]

[közétkézítés](#) [3]

[üzemi konyha](#) [4]

[Galgahévíz](#) [5]

Kiadás: 11. évfolyam (2011) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/romlott_hust_a_munkasoknak.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hetkoznapok/romlott_hust_a_munkasoknak.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/foldmuvelesugyi-miniszterium>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kozetkeztes>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/uzemi-konyha>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/galgaheviz>